

RUNINSKRIFTEN PÅ DOPFUNTEN I KAREBY KYRKA

I föregående häfte av Fornvännen (1949, h. 1, s. 49—53) behandlar Anders Bæksted i en trevlig uppsats den runinskrift som finnes på Karebydopfunten. Då inskriften därigenom har kommit på tal igen, är det kanske icke ur vägen att komplettera Bæksteds artikel med några uppgifter om läsningen och med det tolkningsförslag, som jag noterade, då jag i samband med andra ärenden för ett par år sedan undersökte den lustiga lilla inskriften. Jag gör detta tillägg bl. a. därför att Bæksted tydligen icke har granskat originalet.¹

Till att börja med återger jag mitt undersökningsprotokoll.

Stenarten är grå täljsten. Inskriften är 41 cm lång; runorna äro 6 cm höga. Ristningen är djup och överallt tydlig.

Inskrift:

raþe sa er kan namn orklaski :

5   10   15   20

Till läsningen: I **r**-runorna går bistaven icke in till huvudstaven på mitten och börjar upptill långt från huvudstaven. I **a**-runorna är bistaven i regel rak medan **n**-runornas bistav är svagt böjd. I **4 e** är punkten djup och tydlig liksom i inskriftens övriga stungna runor och i **s**-runorna. Efter **10 a** finnes en grund, markerad fördjupning. Den är mindre och grundare än runornas punkter och är med all sannolikhet naturlig; likartade punkter finnas på andra ställen i dopfundens yta. I runan **12 n** svänger bistaven ovanligt mycket. På mitten träffas den av bistaven i **13 a**, men stavarna korsas icke. Efter **14 m** finnes en punktliknande fördjupning av samma utseende som fördjupningen efter **10 a**; ej huggen. I **17 r** finnes upptill, mellan huvudstavens topp och bistavens utgångspunkt en lodrät skåra, som icke är huggen. Skiljetecknet efter **23 i** är tydligt. Det består av två skarpt markerade punkter, placerade nära intill **23 i**. Bindrunan **24** är tydlig. Av utrymmesskäl ha de båda bistavarna t. v. om huvudstaven olika utseende. Bistaven i **r** (i bindrunan) går längre ned än den undre vänstra bistaven. Efter runan **24** finnas några punktliknande fördjupningar, som icke göra intryck av att vara huggna.

Det är givet, att runföljden 16—23 skall tolkas så som Bæksted föreslår; chiffersystemet är »det simplest tænkelige». Namnet är alltså **Porbiarn**, »Torbjörn».

Däremot kvarstår problemet med bindrunan olöst. Bæksted konstate-

¹ Den bild som Bæksted återger av dopfundens inskriftsida är ur vetenskaplig synpunkt icke tillfredsställande; runorna äro nämligen ifyllda på fotografiet. Detta omtalar Bæksted givetvis fullt korrekt (»Runerne optrukne på fotoet»), men en dylik ifyllning är alltid synnerligen riskabel. Icke heller i detta fall, där retuscheringen är utförd med stor omsorg, fyller bilden det nödvändiga kravet på exakthet.

rar (s. 52): »Helt usikker arter tolkningen af den derpå følgende binde-rune sig. Runerne o, r og k kan sammenstilles på sex forskellige måder. Af disse kombinationer viser flere sig, mere eller mindre heldigt, at svare til ord, der måske kan tænkes at have været anvendt som tilnavn i forbindelse med Porbiarn. Men i intet tilfælde synes det ene resultat af sproglige eller kulturhistoriske grunde at turde foretrækkes for det andet. Exempelvis skal kun anføres, at runeforbindelsen *ork* kan stå for den i de nordiske sprog velkendte betegnelse for »kiste», »skrin» o. l.: sv. *ark* (dial. *örk*), no.-isl. *örk*, da. *ark*, *ørk*. Der er dog næppe nogen grund til at gå videre ad denne vej, som kun frembyder en række højst usikre muligheder. (Der er vel kun liden rimelighed for den antagelse, at Porbiarn også har anvendt sit chiffersystem i det formodede tilnavn, men det skal dog nævnes, at af de 6 mulige runeforbindelser giver tilfældene *ork*, *rok* og *okr*, dechifreret på samme måde som *orklaski*, resultaterne henholdsvis *por*, *opr* og *pro*, af hvilke vel især de to sidste svarer til ord, der kunde tænkes anvendt som tilnavne: isl. *óðr*, glsv. *oper*: vild, gal, rasende; isl. *pró*, glsv. *stenpro*: trug, kiste o. l.). Med al reservation for binderunens vedkommende foreslås da følgende læsning og tolkning af indskriften: *raþe sa er kan namn orklaski (d. v. s. Porbiarn) ork (?)*: **Tolke den som kan navnet Porbiarn Ark(?)»**

Bindrunan har följande utseende . Bör icke tecknet helt enkelt upplösas i följande fyra runor: $\text{A} \text{V} \text{A} \text{R}$, *a kar?* Tolkningen blir då »på karet», d. v. s. »på dopfunten». I fsv. är ordet *fontkar*, *funtkar* det vanliga ordet för »dopfunten», och det är klart, att det enkla ordet 'kar' kunde användas i samma betydelse, i synnerhet när det ristades på en dopfunten, där inga missförstånd kunde tänkas uppstå. Såväl bruket av bindrunan som av det kortare ordet kan f. ö. förklaras av platsbrist. Ordet *kar*, n. (isl. *ker*) är icke överraskande i denna inskrift.

För min del läser jag alltså inskriften i dess helhet:

*Raþe sa er kann
namn Porbiorn a kar*

»Råde den som kan namnet Torbjörn på dopfunten».

Jag tror, att k-allitterationen och den rytm, som finnes i inskriften, äro åsyftade.

Sven B. F. Jansson